

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Förslag till rekommendation om statsförvaltningens kommunikation

Arbetsgruppens promemoria

Innehåll

1	Inledning	3
2	Förändringar i kommunikationsmiljön	4
3	Värderingar styr kommunikationen – vad innebär det?	5
3.1	Öppenhet	5
3.2	Tillförlitlighet	5
3.3	Jämlikhet	6
3.4	Begriplighet	6
3.5	Interaktion	6
3.6	Serviceinriktning	7
4	Syftet med och praxis i statsförvaltningens kommunikation	8
5	Roller och ansvar	10
5.1	Alla har ansvar för kommunikationen	11
5.2	Ledning är kommunikation	11
5.3	Intern kommunikation bidrar till en fungerande förvaltning	12
6	Målgrupper för kommunikationen	13
6.1	Den breda allmänheten	13
6.2	Medierna	13
6.2.1	Behandling av begäranden om information	13
6.3	Kunder	14
6.4	Övriga intressegrupper	14
7	Kriskommunikation och modell för intensifierad kommunikation	16
8	Styrande dokument	17
8.1	Språklagar	17
8.2	Anvisningar och rekommendationer	18

1 Inledning

Statsförvaltningen och statsförvaltningens kommunikation finns till för människorna. Ett centralt mål för statsförvaltningens kommunikation är att stärka demokratin. För att målet ska kunna nås måste kommunikationen systematiskt främja yttrandefrihet, öppenhet och jämlikhet.

De snabba förändringarna i kommunikationsmiljön och erfarenheterna av de senaste årens kriser har gett anledning att uppdatera den föregående rekommendationen om statsförvaltningens kommunikation från 2016. Denna uppdaterade rekommendation om statsförvaltningens kommunikation är den sjätte i ordningen. I rekommendationen redogörs för förändringarna i kommunikationsmiljön och deras konsekvenser, för de värderingar som styr kommunikationen och deras betydelse och för verksamhetsmodellen för statsförvaltningens kommunikation. Rekommendationen utgör en grund för de kommunikationsstrategier och andra kommunikationsanvisningar som organisationerna inom statsförvaltningen själva upprättar och som ska omsätta principerna i denna rekommendation i handling.

En mer omfattande revidering av rekommendationen om statsförvaltningens kommunikation inleds när den nya lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har trätt i kraft och man har fått de första praktiska erfarenheterna av lagen vad gäller kommunikation.

Kommunikation är en del av arbetet för alla anställda inom statsförvaltningen. Kommunikationsexperterna samarbetar med och stöder ledningen och de anställda och beslutar om kommunikationen. Denna rekommendation är avsedd för alla som arbetar inom statsförvaltningen, inte bara för kommunikationsexperter.

2 Förändringar i kommunikationsmiljön

De kraftiga förändringarna i informationsmiljön har fått mer fart av de senaste årens kriser, såsom covid-19-pandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Samtidigt har kriserna satt människors mentala kristållighet på prov och inverkat på hur statsförvaltningens budskap tas emot och hur kommunikationen upplevs.

Under de senaste åren har sociala medier blivit allt viktigare informationskanaler, och traditionella medier har förlorat fotfäste trots att deras ställning fortfarande är stark i Finland. Förändringen i användningen av medier har varit snabbast och kraftigast inom de yngsta åldersgrupperna. Medieanvändningen och sätten att tolka information är splittrade, och målgrupperna för kommunikationen har blivit mångsidigare. Olika informationsmiljöer har fjärmats från varandra till följd av den tilltagande polariseringen i samhället. Även statsförvaltningens kommunikation måste fokusera mer på sina målgrupper och på växelverkan. Traditionella pressmeddelanden som myndigheterna går ut med svarar dåligt på behovet av kommunikation som skraddarsyttt enligt målgrupp.

Medierna publicerar mer och mer och i allt snabbare takt. Också detta ställer nya krav på statsförvaltningens kommunikation, bland annat när det gäller att svara på begäranden om information. Betydelsen av visuell kommunikation har accentuerats. Detta har påverkat inte bara det journalistiska narrativet utan också myndigheternas sätt att kommunicera. Det har gjorts stora framsteg inom artificiell intelligens, och den fortsatta utvecklingen kommer sannolikt att förändra kommunikationsmiljön avsevärt under de kommande åren.

På webben pågår en daglig kamp om vilka källor som innehåller korrekt och tillförlitlig information. Åsikter och uppfattningar som sprids på webben utmanar faktabaserad myndighetskommunikation. Det finns helt nya slags forum för offentlig debatt, och åsiktsbildningen äger allt oftare rum i utkanten av och utanför det traditionella systemet för demokratiskt beslutsfattande. Fientliga aktörer försöker påverka människors och samhällets verksamhet genom att dra nytta av förändringarna i informationsmiljön.

De snabba förändringarna kräver att också kommunikationen har förmåga att förnya sig. Framför allt krävs mer målinriktad ledning, långsiktigare planering och bättre verktyg för mätning och utvärdering av kommunikationen. Kommunikationen är som effektivast när den görs till en del av den strategiska ledningen, varvid hela organisationens ord och handlingar är i balans.

3 Värderingar styr kommunikationen – vad innebär det?

Statsförvaltningens kommunikation styrs av följande värderingar:

- öppenhet
- tillförlitlighet
- jämlikhet
- begriplighet
- interaktion
- serviceinriktning.

3.1 Öppenhet

Öppen kommunikation är ett centralt element i god förvaltning och en grundläggande rättighet som tillkommer alla. Den stärker demokratin, yttrandefriheten och rättsstaten. Myndigheterna är skyldiga att främja öppenhet i sin verksamhet och att producera och sprida information. Öppen kommunikation gör det möjligt för enskilda individer och intressegrupper att påverka ärenden som är under beredning, få en rättvisande bild av verksamheten inom statsförvaltningen och bevaka sina rättigheter och intressen.

Statsförvaltningen informerar om beredningen av ärenden och om beslutsfattandet på ett öppet och transparent sätt. Det är viktigt att kommunicera även om sådant som fortfarande är under beredning.

Myndigheterna ska informera om sin verksamhet på ett aktivt och föregripande sätt och i rätt tid.

3.2 Tillförlitlighet

Kommunikation skapar förtroende för demokratin och beslutsfattandet. Tillförlitlighet är grunden för all myndighetsverksamhet. Den är i första hand ett resultat av konkreta gärningar, men byggs upp och upprätthålls genom en konsekvent kommunikation.

Statsförvaltningen ska kommunicera på ett sådant sätt att människor kan lita på att de har tillgång till riktig information på lika villkor och i rätt tid. Det gäller att redogöra tydligt för mål och konsekvenser. Målet är att ge en så bra helhetsbild som möjligt av komplicerade frågor.

3.3 Jämlikhet

Alla kunder ska betjänas så bra och jämnt som möjligt oberoende av deras ställning eller bakgrundsorganisation.

Vid val av bild och text beaktas likabehandling av människor. Målet är att använda neutrala uttryck och inte förstärka stereotyper i kommunikationen.

3.4 Begriplighet

Myndigheterna ska använda ett sakligt, klart och begripligt språk.

Begriplighet och tillgänglighet är förutsättningar för lyckad kommunikation. Det gäller att satsa på dessa i alla kommunikationskanaler. Visuella inslag gör texten lättare att förstå, om de utnyttjas på rätt sätt.

Språklagen ska beaktas i all kommunikation. Information om de viktigaste frågorna ska också ges ut på de minoritetsspråk som används i Finland och på engelska. Detta är särskilt viktigt när man informerar om frågor som är viktiga för dem som använder dessa språk.

3.5 Interaktion

I en demokrati är en öppen dialog det bästa sättet att öka förtroendet.

Kommunikation är interaktiv verksamhet. Interaktionen ska vara öppen för nya inslag: omfattande diskussion och samarbete före och under beredningen bidrar till ett lyckat slutresultat.

3.6 Serviceinriktning

Statsförvaltningens kommunikation finns till för människorna. Kommunikation innebär tjänstvillighet och lyhördhet och en strävan att hitta en lösning på olika frågor.

4 Syftet med och praxis i statsförvaltningens kommunikation

Syftet med statsförvaltningens kommunikation är att stödja demokratin. Kommunikationen bidrar till att alla befolkningsgrupper får vara med i samhället och att alla har möjlighet att göra sin röst hörd med demokratiska medel.

Detta förverkligas genom att säkerställa att alla både i Finland och utomlands får den information om statsförvaltningens verksamhet och beslutsfattande som de behöver på ett öppet, tillförlitligt, jämlikt och begripligt sätt. Kommunikationen gör statsförvaltningen, myndighetsverksamheten och tjänsterna kända och skapar förutsättningar för växelverkan.

Genom sin kommunikation ger statsförvaltningen en helhetsbild av sina tjänster och av sina beslut och deras konsekvenser. Utifrån denna helhetsbild har människorna möjlighet att förstå orsakerna till och konsekvenserna av beslut, påverka ärenden som är under beredning och bevaka sina intressen och rättigheter. Statsförvaltningens kommunikation ska basera sig på fakta. Det är viktigt att också informera om tråkiga saker.

Det är viktigt att statsförvaltningen är närvarande i de kommunikationskanaler som människorna använder. Varje myndighet väljer själv i vilka kanaler den informerar.

Sociala medier har blivit en viktig del av människors vardag, och de blir sannolikt bara viktigare och viktigare i framtiden. I bästa fall är sociala medier en utmärkt kanal för statsförvaltningen att förmedla information och bidra till växelverkan och förtroende. Sociala medier har emellertid också gett upphov till vissa negativa fenomen. Även dessa ska beaktas när myndigheterna begrundar sin närvaro i sociala medier. Det gäller i synnerhet att beakta tjänsternas datasäkerhet och dataskydd.

En myndighets officiella kommunikationskanaler ägs alltid av myndigheten själv. Andra aktörers kanaler är kompletterande. På så sätt blir det inte avbrott i myndighetens kommunikation om en annan aktör till exempel gör ändringar i eller lägger ned sin kommunikationskanal.

Strävan är att nå dem som inte fångas upp av traditionell myndighetskommunikation till exempel genom riktade kampanjer eller koncept. Detta kan innebära användning av betald reklam och samarbete med influerare i sociala medier. Betald reklam och samarbete med influerare kan också vara kopplade med vissa risker och

begränsningar som man bör beakta. Speciell omtanke krävs när man behandlar frågor som är polariserade i samhället. Kommunikation sker aldrig i ett vakuum, utan informationen tolkas alltid mot bakgrunden av det rådande samhällsklimatet.

5 Roller och ansvar

Varje aktör inom statsförvaltningen ansvarar för sin egen kommunikation. Alla är skyldiga att samordna både kommunikationen inom sitt eget förvaltningsområde och vid behov också kommunikationen över förvaltningsgränserna. På så sätt undviker man motstridiga anvisningar och ett oklart slutresultat.

Kommunikation är en nödvändig del av den strategiska ledningen. Organisationen förblir inte livskraftig eller överhuvudtaget funktionsduglig om man inte planerar och leder dess kommunikation. Kommunikation är strategisk verksamhet som ska ledas, planeras, utvecklas och budgeteras precis som all annan verksamhet.

Kommunikationen kan ge organisationen ett stort mervärde, förutsatt att man förstår att den inte bara är en stödfunktion eller en beställningsfunktion. Det ligger på kommunikationsexperternas ansvar att överväga och besluta om kommunikationslösningar. Detta bidrar till planmässig, rätt tajmad kommunikation som är anpassad till olika kanaler och har ett lämpligt tonfall. Myndigheterna bör ha uppdaterade riktlinjer för sin kommunikation, inklusive behövliga anvisningar.

Kommunikationsbranschen utvecklas hela tiden, och kommunikationsexperternas roll som organisationens interna konsulter, strateger och utbildare framhävs ytterligare. Det lönar sig för organisationen att säkerställa en fungerande kommunikation genom att stärka kommunikationsexperternas kompetens och utbildning. Det lönar sig också att ta intryck av den globala utvecklingen och internationella trender inom kommunikation.

Kommunikationsuppgifterna iakttar inte tjänstetid. De myndigheter som regelbundet behöver kommunicera utanför tjänstetid bör avtala om arbetstids- eller jourarrangemang för kommunikationen.

Vikten av kommunikationssamarbete mellan myndigheterna framhävs i överraskande situationer och i samband med omfattande reformer som sträcker sig över förvaltningsgränserna. Samarbete gör det möjligt att kombinera resurser och frimodigt söka nya sätt att kommunicera.

Utomstående kommunikationstjänster anlitas om det krävs specialkompetens som behövs mer sällan eller när organisationens egna resurser inte räcker till.

5.1 Alla har ansvar för kommunikationen

Varje tjänsteman är skyldig att informera om ärenden. Kommunikationsexperterna är de som överväger och beslutar om kommunikationslösningar. Experten på det ämne som det ska informeras om ser till att sakinnehållet är korrekt.

Kommunikationsexperterna ansvarar för planeringen, genomförandet, samordningen och utvärderingen av kommunikationen. En väl genomförd kommunikation som utvecklas kontinuerligt förutsätter tillräckliga resurser.

För att säkerställa ett smidigt samarbete och ett så bra slutresultat som möjligt ska substansexperterna i ett tillräckligt tidigt skede be kommunikationsexperterna tänka över ämnen som det ska informeras om och frågor som gäller dem. Också kommunikationsexperterna ska informera om frågor som är väsentliga med tanke på deras arbete och engagera substansexperterna i dessa. Dessutom ska de olika experterna aktivt förbereda kommunikationen tillsammans.

Organisationen ska se till att alla experter känner till sitt ansvar för kommunikationen och sina uppgifter. Experterna har rätt att få det stöd och den utbildning de behöver för kommunikationen.

De anställda inom statsförvaltningen ska känna till principerna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och vad lagen kräver av dem. I synnerhet ska de känna till sin skyldighet enligt lagen att i varje enskilt fall bedöma om informationen är offentlig eller inte.

5.2 Ledning är kommunikation

En resultatrik kommunikation är möjlig endast om hela organisationen redan från första början förbinder sig till de gemensamma målen. Därför måste kommunikationen finnas i kärnan av beslutsfattandet, med en representant i ledningsgruppen och som en del av den strategiska ledningen. Den högsta ledningen ger organisationen ett ansikte och ansvarar för organisationens kommunikationskultur, kunnande och informationshantering. En lyckad och rättidig kommunikation förutsätter ett förtroendefullt samarbete mellan ledningen och kommunikationsexperterna.

En effektiv och verkningsfull kommunikation omfattar mycket samarbete både inom organisationen och i allt högre grad också utanför organisationen. Man kan tala om

ekosystem som gör det möjligt att bygga upp, utveckla och leda en lyckad kommunikation.

Vår miljö och våra arbetssätt förändras i snabb takt. Att förbereda ändringar tillsammans med kommunikationen är en förutsättning för att de ska kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt.

5.3 Intern kommunikation bidrar till en fungerande förvaltning

En lyckad intern kommunikation skapar grunden för en fungerande förvaltning. Den interna växelverkan inom olika organisationers arbetsgemenskaper följer inte en enda modell. Den måste emellertid vila på samma grundpelare.

En öppen intern kommunikation upprätthåller och stärker sammanhållningen, välbefinnandet i arbetet och engagemanget för gemensamma mål. Den interna kommunikationen ska planeras och genomföras i nära samarbete mellan representanter för ledningen, personalförvaltningen, kommunikationen och personalen. Betydelsen av intern kommunikation framhävs i synnerhet i nya situationer där de anställda behöver information om grunderna för olika åtgärder som gäller dem, åtgärdernas konsekvenser och alternativa åtgärder.

En smidig informationsförmedling är en förutsättning för att målen ska kunna nås. En effektiv extern kommunikation är inte möjlig utan en öppen och dialogbaserad intern kommunikation. I en organisation med en öppen intern kommunikation står också den externa kommunikationen på en stadig grund. Detta är ytterst viktigt med tanke på förtroendet för organisationen, organisationens rykte och arbetsgivarbilden.

Huvudprincipen är att de anställda alltid ska vara de första som informeras om personalfrågor. Det är ledningen och cheferna som ansvarar för detta. Cheferna har en avgörande roll med avseende på hur informationen löper inom organisationen. Den interna kommunikationen kan inte informera om frågor som den inte känner till. Även varje anställd har ansvar för att skaffa den information de behöver och förmedla den till de rätta målgrupperna. Vars och ens egen roll som kommunikatör framhävs.

En positiv arbetstagarupplevelse är en förutsättning för en positiv arbetsgivarbild. Även statsförvaltningen måste satsa på sin arbetsgivarbild och se till att den är en attraktiv arbetsgivare. Det ligger i allas intresse att statens gemensamma uppgifter sköts av kunniga och motiverade anställda.

6 Målgrupper för kommunikationen

6.1 Den breda allmänheten

Statsförvaltningens kommunikation ska nå ut till en så stor del av allmänheten som möjligt. Förändringarna i informationsmiljön leder till att befolkningen splittras i mindre målgrupper. Därför måste myndigheten kommunicera via flera kanaler och känna till målgrupperna och deras särdrag.

6.2 Medierna

Medierna utgör den viktigaste intressegruppen med tanke på kommunikationen. Med medier avses, oberoende av kommunikationskanal och kommunikationsform, sådan informationsförmedling som har förbundet sig till journalistreglernas viktigaste principer.

Via medierna förmedlas budskap snabbt och effektivt till den breda allmänheten. Det är viktigt att myndigheterna för en kontinuerlig dialog med medierna för att utveckla samarbetet. När man ordnar till exempel informationsmöten eller presskonferenser är det viktigt att komma ihåg att informationen ska nå ut till olika områden. Detta är möjligt med hjälp av distansförbindelser.

6.2.1 Behandling av begäranden om information

Offentlig information ska vara så tillgänglig och lätt att utnyttja som möjligt. Här har man hjälp av bestämmelser om god informationshantering som anger hur myndigheten ska hantera den information den besitter.

Organisationen ska ha tydliga förfaringssätt för att fatta beslut om offentliggörande så att handlingar kan lämnas ut snabbt och efter noggrant övervägande. Medierna begär mycket information som en del av den journalistiska informationsinhämtningen. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt behandling av begäranden om information som behövs snabbt.

6.3 Kunder

Många myndigheter producerar tjänster för människor och organisationer, vilket innebär att det uppstår ett kundförhållande. Det kan exempelvis vara fråga om en konkret produkt (t.ex. pass eller tillstånd), fullgörande av skyldigheter eller erhållande av förmåner. En smidig kundprocess kräver kundkommunikation. Sådan kommunikation är ofta mer interaktiv och personlig än kommunikation riktad till medierna eller allmänheten. Kundkommunikation sänker tröskeln mellan myndigheten och kunden, hjälper kunden att handla rätt och säkerställer att kunden är medveten om sina rättigheter.

Lyckad kundkommunikation hjälper organisationen att förstå kundernas förväntningar, vilket i sin tur hjälper att utveckla produkterna och tjänsterna så att de bättre motsvarar kundernas behov. I kundkommunikation är det viktigt att säkerställa att kunden vet hur ärendet framskrider och vad som förväntas av honom eller henne. Kundkommunikation baserar sig på kundförståelse och utgår från kundernas olika livssituationer. En väsentlig del av utvecklingen av kundkommunikationen är att kontinuerligt kartlägga och identifiera kundernas behov.

Kundkommunikationen omfattar vanligtvis flera kanaler. Det är viktigt att organisationen väljer det kommunikationssätt och den kommunikationskanal som lämpar sig bäst för kundernas behov och kommunicerar tydligt med beaktande av varje målgrupps särdrag. Målgrupperna nås med hjälp av bland annat myndighetens e-tjänster och riktad marknadsföring i sociala medier.

En positiv kundupplevelse och effektiv kundkommunikation förbättrar kundtillfredsställelsen. En viktig värdering som styr kundkommunikationen är att kommunikationen måste utgå från människorna. Olika gruppers behov och förväntningar ska beaktas i kundkommunikationen. Kundkommunikationen utvecklas i samarbete med kunderna, vilket gör det möjligt att identifiera deras behov.

6.4 Övriga intressegrupper

Syftet med samarbete med intressegrupper är att främja växelverkan, öppenheten i förvaltningen och transparensen i den offentliga verksamheten. Samarbetet stöder till exempel beredningen av ärenden och gör det möjligt att höra vad de berörda aktörerna tycker och tänker.

Ett lyckat samarbete med intressegrupper garanterar att besluten är väl beredda och motiverade och att olika synpunkter har beaktats i bred utsträckning.

7 Kriskommunikation och modell för intensifierad kommunikation

Betydelsen av statsledningens kommunikation framhävs i nationella kriser. Samtidigt behövs också ett smidigt samarbete över förvaltningsgränserna. Med tanke på mental kriställighet är det väsentligt att ord och handlingar stämmer överens.

Den behöriga myndigheten ansvarar för att informera om den operativa verksamheten också under kriser. Det ministerium som styr den behöriga myndigheten ansvarar för kommunikationen inom hela förvaltningsområdet. Om krisen berör flera förvaltningsområden är det särskilt viktigt att samordna kommunikationen mellan de olika förvaltningsområdena. Ansvaret för att leda och samordna den gemensamma kommunikationen kan också överföras till statsrådets kommunikationsavdelning genom ett separat beslut.

Syftet med att samordna kommunikationen är att förbättra kommunikationens genomslag och stödja de behöriga myndigheterna. I praktiken kan detta innebära bland annat att man tar fram gemensamma kärnbudskap, upprätthåller en lägesbild för kommunikationen och kommer överens om tidsramar och kanaler.

[Anvisningen om intensifierad kommunikation inom statsförvaltningen](#) innehåller principer, anvisningar och rekommendationer som gäller intensifierad kommunikation. Anvisningen innehåller också en verksamhetsmodell för hantering av informationspåverkan.

Under undantagsförhållanden leds och samordnas kommunikationen i enlighet med lagstiftningen om undantagsförhållanden.

8 Styrande dokument

Statsförvaltningens kommunikation styrs av olika författningar, anvisningar och rekommendationer.

De viktigaste av dem är följande:

[Grundlagen \(731/1999\)](#)

[Förvaltningslagen \(434/2003\)](#)

[Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet \(621/1999\)](#)

[Förordningen om offentlighet och god informationshantering i myndigheternas verksamhet \(1030/1999\)](#)

[Diskrimineringslagen \(1325/2014\)](#)

[Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation \(917/2014\)](#)

[Lagen om integritetsskydd i arbetslivet \(759/2004\)](#)

[Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet \(13/2003\)](#)

8.1 Språklagar

- [Språklagen \(423/2003\)](#)
- [Samiska språklagen \(1086/2003\)](#)

Upphovsrätt och yttrandefrihet

- [Upphovsrättslagen \(404/1961\)](#)
- [Lagen om yttrandefrihet i masskommunikation \(460/2003\)](#)

Lagar som reglerar störningssituationer och undantagsförhållanden

- [Beredskapslagen \(1552/2011\)](#)
- [Lagen om försvarstillstånd \(1083/1991\)](#)
- [Lagen om varningsmeddelanden \(466/2012\)](#)
- [Lagen om Rundradion Ab \(1380/1993\)](#)
- [Lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser \(525/2011\)](#)

8.2 Anvisningar och rekommendationer

- [Ministerns handbok \(2023\)](#)
- [Anvisning om intensifierad kommunikation inom statsförvaltningen](#)
- [En tjänsteman i de sociala medierna, rekommendation från statens tjänstemannaetiska delegation \(2016\)](#)
- [Praktiska anvisningar om tillämpningen av språklagstiftningen i webbtjänster, justitieministeriets rekommendation \(2015\) \(på finska\)](#)
- [Klart myndighetsspråk – ett handlingsprogram, undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar \(2014\)](#)
- [Användarrättighet för öppen data, JHS rekommendation 189 \(2014\) \(på finska\)](#)
- [Etiska regler för kommunikation, delegationen för etisk kommunikation \(2023\)](#)
- [Rekommendation om användning av de inhemska teckenspråken i statsrådets kommunikation](#)